ACHTERGRONDSTUDIE · NOVEMBER 2026

Van VAR naar DBA: 25 jaar op zoek naar zekerheid

Waarom Nederland het zelfstandig ondernemerschap steeds ingewikkelder heeft gemaakt — en waarom het tijd is voor een fundamenteel andere benadering.

25 jaar
zoeken naar zekerheid

-62.000
zelfstandigen in 2025

89%
wil geen loondienst

Draai de vraag om

HUIDIGE SYSTEMATIEK

Beoordeel iedere arbeidsrelatie

Opdracht A → toets

Opdracht B → toets

Opdracht C → toets

Onzekerheid keert bij iedere opdracht terug.

VOORSTEL ZONEDERLAND

Toets alleen de ondernemer!

ZO-status

Duidelijkheid vooraf voor alle opdrachten.

Waarom Nederland het zelfstandig ondernemerschap steeds ingewikkelder heeft gemaakt – en waarom het tijd is voor een fundamenteel andere benadering.

Achtergrondartikel ZO Nederland – november 2026

Al een kwart eeuw probeert de Nederlandse overheid duidelijkheid te scheppen over zelfstandig ondernemerschap. Er kwamen verklaringen, wetten, modelovereenkomsten, onderzoekscommissies, webmodules, toetsingskaders en nieuwe wetsvoorstellen. Steeds met de belofte dat zelfstandigen en opdrachtgevers meer zekerheid zouden krijgen.

Maar die zekerheid lijkt voor veel betrokkenen steeds verder weg.

Opdrachtgevers zijn terughoudend geworden om zelfstandigen in te huren. Zelfstandig ondernemers vrezen voor het verlies van hun opdrachten. Juristen, fiscalisten en accountants buigen zich over de vraag of twee partijen überhaupt met elkaar mogen samenwerken op de manier waarvoor zij zelf hebben gekozen.

En ondertussen kampt Nederland met personeelstekorten, een vergrijzende beroepsbevolking en een toenemende behoefte aan flexibiliteit.

Is het na 25 jaar niet eens tijd om een andere vraag te stellen?

Waarom blijven we iedere arbeidsrelatie beoordelen, in plaats van het zelfstandig ondernemerschap zelf te erkennen?

1. Hoe het allemaal begon: de VAR

In 2001 werd de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) geïntroduceerd. In 2005 werd de werking ervan uitgebreid. Het uitgangspunt was begrijpelijk: zelfstandigen en hun opdrachtgevers moesten vooraf meer zekerheid krijgen over de fiscale gevolgen van hun samenwerking.

Met bepaalde VAR-verklaringen kreeg de opdrachtgever, onder voorwaarden, de zekerheid dat hij geen loonheffingen hoefde af te dragen.

Volgens de Algemene Rekenkamer werden vóór de afschaffing van de VAR ongeveer **500.000 verklaringen per jaar** afgegeven.

Het systeem had echter een tekortkoming. De verklaring was gebaseerd op informatie van de zelfstandige, terwijl de opdrachtgever onder voorwaarden gevrijwaard werd van fiscale gevolgen. Hierdoor kon het ook financieel aantrekkelijk worden om mensen als zelfstandige in te huren die in de praktijk als werknemer functioneerden.

De overheid wilde die tekortkoming oplossen. Niet door een betere ondernemerstoets te ontwikkelen, maar door de verantwoordelijkheid voor de beoordeling van de arbeidsrelatie nadrukkelijk bij beide partijen te leggen.

2. De Wet DBA: deregulering die onzekerheid bracht

Op 1 mei 2016 werd de VAR vervangen door de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties, de Wet DBA.

Het woord *deregulering* suggereerde minder regels en minder administratieve lasten. De praktijk bleek weerbarstiger.

Opdrachtgevers kregen te maken met het risico op fiscale naheffingen wanneer achteraf werd vastgesteld dat een zelfstandige feitelijk in loondienst had gewerkt. Modelovereenkomsten moesten zekerheid bieden, maar die zekerheid gold alleen wanneer de feitelijke uitvoering van het werk met de afspraken overeenkwam.

Binnen enkele maanden ontstond grote maatschappelijke onrust.

Op 18 november 2016 erkende de staatssecretaris van Financiën tegenover de Tweede Kamer dat er een vicieuze cirkel was ontstaan: opdrachtgevers durfden vanwege de onzekerheid geen zelfstandigen meer in te huren, waardoor er ook geen nieuwe werkpraktijk ontstond die duidelijkheid kon bieden.

De staatssecretaris constateerde bovendien dat zelfstandigen opdrachten misliepen die zij wel degelijk buiten dienstverband hadden kunnen uitvoeren.

De overheid besloot de handhaving grotendeels op te schorten. Wat een tijdelijke maatregel moest zijn, zou uiteindelijk ruim acht jaar duren.

De paradox was evident: **een wet die zekerheid moest bieden, veroorzaakte zoveel onzekerheid dat de overheid besloot haar grotendeels niet te handhaven.**

3. Een opeenstapeling van oplossingen

In de jaren daarna volgden de onderzoeken, wetsvoorstellen en beleidsmaatregelen elkaar in hoog tempo op.

Jaar	Ontwikkeling
1907	Wet op de arbeidsovereenkomst
2001	Introductie VAR
2005	Uitbreiding VAR-wetgeving
2009	Aankondiging onderzoek naar webmodule
2013	Commissie-Van Dijkhuizen
2014	Voorstel Beschikking geen loonheffingen
2015	Intrekking van dat voorstel
2016	Invoering Wet DBA
2016	Commissie-Boot
2016	Opschorting handhaving
2017	Aankondiging vervanging Wet DBA
2019	Voorstel minimumtarief en zelfstandigenverklaring
2020	Intrekking van deze voorstellen
2020	Commissie-Borstlap
2021	SER-advies arbeidsmarkt
2021	Pilot webmodule beoordeling arbeidsrelaties
2022	Kritisch rapport Algemene Rekenkamer
2023	Uitspraak Hoge Raad inzake Deliveroo
2023	Internetconsultatie Wet VBAR
2025	Hervatting handhaving Wet DBA
2025	Uitspraak Hoge Raad inzake Uber

Jaar	Ontwikkeling
2026	Gedeeltelijke intrekking wetsvoorstel VBAR
2026	Gedeeltelijke verlenging zachte landing
2026	Internetconsultatie nieuwe Zelfstandigenwet
2028	Beoogde invoering Zelfstandigenwet

Bronnen: Rijksoverheid, Algemene Rekenkamer, Tweede Kamer en Hoge Raad.

Steeds opnieuw wordt geprobeerd de grens tussen werknemerschap en zelfstandig ondernemerschap nauwkeuriger te beschrijven.

Maar steeds blijft dezelfde systematiek overeind: de beoordeling van de individuele arbeidsrelatie.

Illustratief is de webmodule die de overheid in 2021 introduceerde. Een digitale vragenlijst moest duidelijkheid geven over de aard van de samenwerking. Bij 28,4 procent van de gevallen kon de webmodule echter geen indicatie geven. Bovendien bood de uitkomst tijdens de pilot geen juridische zekerheid.

Zelfs de overheid bleek dus niet in staat een instrument te ontwikkelen dat in alle gevallen antwoord kon geven op de vraag waarvan zij verwachtte dat ondernemers en opdrachtgevers die zelf konden beantwoorden.

4. Wat heeft het allemaal gekost?

Een van de meest opmerkelijke bevindingen is dat er geen eenvoudig toegankelijk, integraal financieel overzicht is van wat 25 jaar beleid rondom de beoordeling van arbeidsrelaties de Nederlandse samenleving heeft gekost.

Er zijn wel afzonderlijke begrotingen, ramingen en uitgavenposten gepubliceerd.

De invoering van de Wet DBA

In de memorie van antwoord uit 2015 werden de volgende uitvoeringskosten geraamd:

Jaar	Geraamde uitvoeringskosten
2015	€ 3.540.000
2016	€ 3.920.000
2017	€ 2.495.000
Totaal	**€ 9.955.000**

Tegelijkertijd verwachtte de overheid dat de Wet DBA vanaf 2018 structureel € 745.000 aan jaarlijkse uitvoeringskosten zou besparen. Voor het bedrijfsleven werd zelfs een structurele vermindering van de administratieve lasten van ongeveer € 10 miljoen per jaar voorspeld.

Dit waren verwachtingen vooraf, geen achteraf vastgestelde besparingen.

De kosten van het toezicht

In 2019 werd voor de handhaving op arbeidsrelaties een capaciteit van 80 voltijdsmedewerkers bij de Belastingdienst voorzien.

Deze capaciteit werd in 2023 bereikt en was ook in 2025 de geplande inzet.

Kerncijfer	Toelichting
80 fte	Handhavingscapaciteit Belastingdienst
€ 7,9 mln	Begrotingsbijdrage SZW aan de Belastingdienst in 2025 voor hervatting handhaving
€ 3,2 mln	Structurele begrotingsoverboeking voor hervatting handhaving
€ 2 mln	Per jaar gereserveerd voor informatievoorziening in 2025–2027, volgens het oorspronkelijke VBAR-plan

Deze bedragen hebben verschillende budgettaire grondslagen en mogen niet zonder meer bij elkaar worden opgeteld.

De kosten van opnieuw veranderende wetgeving

Het oorspronkelijke wetsvoorstel VBAR uit 2025 bevatte een interessante berekening van de kosten die burgers en bedrijven zouden moeten maken om alleen al kennis te nemen van het verduidelijkingsdeel van de nieuwe wetgeving.

Betrokkenen	Geraamde kennisnamekosten
Burgers	€ 6.400.000
Bedrijven	€ 16.200.000
Totaal	**€ 22.600.000**

Ruim 22 miljoen euro om nieuwe regelgeving te leren begrijpen. Het betreft een raming voor een onderdeel van het wetsvoorstel dat in maart 2026 alsnog werd geschrapt, niet daadwerkelijk gemaakte kosten.

De verborgen maatschappelijke kosten

De overheidsbegroting vertelt bovendien slechts een deel van het verhaal.

Wat daarin niet integraal zichtbaar wordt, zijn de kosten van juridische adviezen, accountants, brancheorganisaties, personeelsafdelingen, beleidsmedewerkers, aangepaste contracten, controlesystemen, afgezegde opdrachten en ondernemers die noodgedwongen hun bedrijfsactiviteiten aanpassen of beëindigen.

Ook de tijd die ondernemers besteden aan het bestuderen van regelgeving in plaats van aan productieve werkzaamheden heeft een economische waarde.

De werkelijke maatschappelijke kosten zijn daarmee breder dan de uitvoeringskosten van de Belastingdienst. Hoe groot die totale kosten zijn, is op basis van de beschikbare cijfers niet betrouwbaar vast te stellen.

5. Wat heeft het opgebracht?

In april 2022 publiceerde de Algemene Rekenkamer een onderzoek naar de effectiviteit van de handhaving.

De uitkomsten waren onthutsend.

Resultaten onderzoek Algemene Rekenkamer, 2022	Aantal
Onderzochte belastingaangiften van zelfstandigen	**1,1 miljoen**
Aanwijzingen aan opdrachtgevers	**3**
Opgelegde correctie bij opdrachtgevers	**1**

De aanwijzingen en correctie betreffen de periode eind 2019 tot en met 2021, waarin het handhavingsmoratorium gold.

De Rekenkamer constateerde dat het aantal correcties bij zelfstandigen sinds 2016 was afgenomen en dat de Belastingdienst onvoldoende mogelijkheden had om effectief op te treden.

Tegelijkertijd waarschuwde de Rekenkamer dat het simpelweg volledig gaan handhaven van de bestaande regels evenmin een structurele oplossing was. De maatschappelijke onrust zou opnieuw kunnen oplaaien en de individuele beoordeling was bijzonder arbeidsintensief.

Die waarschuwing dateert van 2022.

De resultaten na hervatting van de handhaving

De regering rapporteerde over de volgende activiteiten van de Belastingdienst:

Activiteit	2024	Jan–okt 2025
Bedrijfsbezoeken	1.115	842
Boekenonderzoeken	312	237
Afgeronde bedrijfsbezoeken	745	406
Afgeronde boekenonderzoeken	136	110

Wat deze cijfers niet vertellen, is hoeveel extra belasting- en premie-inkomsten per saldo zijn gerealiseerd, hoeveel mensen daadwerkelijk beter beschermd zijn en wat het netto economische resultaat is.

De overheid wijst ook op positieve effecten die niet afzonderlijk worden geregistreerd, zoals opdrachtgevers die vrijwillig hun werkwijze aanpassen.

Maar nog interessanter is het officiële antwoord op Kamervraag 48 bij de Voorjaarsnota 2025. Daar werd gevraagd naar de macro-economische gevolgen van de onzekerheid onder zelfstandigen, waaronder het wegvallen van opdrachten en de afname van economische activiteit.

Het kabinet antwoordde dat deze gevolgen moeilijk voorspelbaar waren en dat in de raming van de opheffing van het handhavingsmoratorium **geen stijging of daling van de belastingopbrengsten was meegenomen.**

Dat betekent niet dat de handhaving niets heeft opgebracht. Het betekent wel dat een overtuigende financiële en maatschappelijke kosten-batenbalans in de geraadpleegde bronnen ontbreekt.

Na 25 jaar beleid zou de samenleving toch mogen weten:

- Wat heeft het beleid in totaal gekost?
- Hoeveel extra belastinginkomsten zijn gerealiseerd?
- Hoeveel werkenden hebben daadwerkelijk een betere positie gekregen?
- Hoeveel zelfstandigen zijn onnodig opdrachten kwijtgeraakt?
- Wat is het netto-effect op de Nederlandse economie?

Het succes van beleid zou niet uitsluitend moeten worden afgemeten aan het aantal controles, maar vooral aan wat die controles maatschappelijk opleveren.

6. In 2025 werd de waarschuwing werkelijkheid

Op 1 januari 2025 werd het handhavingsmoratorium opgeheven. De Belastingdienst kon opdrachtgevers weer naheffingen opleggen. In 2025 gold nog een overgangsbeleid zonder boetes. Vanaf 2026 kunnen ook vergrijpboetes worden opgelegd.

De gevolgen werden al snel zichtbaar.

Uit onderzoek van het CBS, in samenwerking met onder andere de Kamer van Koophandel en VNO-NCW, bleek dat 42 procent van de bedrijven die in 2024 zelfstandigen inhuurden, verwachtte in 2025 minder zelfstandigen in te huren. Ruim de helft van die bedrijven noemde de hervatting van de handhaving als reden.

-62.000 Zelfstandigen minder in 2025

Netto afname van het aantal mensen met een hoofdbaan als zelfstandige zonder personeel in de loop van 2025.

Overstap van zelfstandig ondernemerschap naar loondienst in het eerste kwartaal

Jaar	Totaal	Flexibele arbeidsrelatie	Vaste arbeidsrelatie
2024	32.000	26.000	6.000
2025	59.000	47.000	12.000

Bron: CBS, februari 2026.

Opvallend is dat van de 59.000 zelfstandigen die in het eerste kwartaal van 2025 overstapten naar loondienst, er 47.000 een flexibele arbeidsrelatie kregen. Slechts 12.000 kregen een vaste arbeidsrelatie.

Wanneer het doel van het overheidsbeleid is om werkenden meer zekerheid te bieden, verdient dit resultaat bijzondere aandacht. Een flexibel dienstverband is immers niet hetzelfde als een vaste baan.

De CBS-cijfers laten bovendien zien dat in de tweede helft van 2025 minder mensen de stap naar zelfstandig ondernemerschap maakten.

Niet alleen bestaande ondernemers worden geraakt. Ook de aantrekkelijkheid om ondernemer te worden staat onder druk.

Niet iedere overstap of bedrijfsbeëindiging kan rechtstreeks aan de Wet DBA worden toegeschreven. De cijfers laten echter een duidelijke trendbreuk zien, waarbij het CBS zelf de aangescherpte handhaving als belangrijke factor noemt.

7. Maar willen zelfstandigen eigenlijk wel in loondienst?

In 2025 onderzochten het CBS en TNO welke voorkeur zelfstandig ondernemers zelf hebben wanneer zij vrij zouden mogen kiezen.

Antwoord	Aandeel
Geeft niet de voorkeur aan loondienst	**89%**
Werkt liever in loondienst	**11%**
Tevreden of zeer tevreden met het werk	**81%**
Tevreden met de arbeidsomstandigheden	**79%**

Bron: Zelfstandigen Enquête Arbeid 2025, CBS en TNO.

Het percentage zelfstandigen dat liever in loondienst zou werken, ligt sinds 2017 rond de 11 procent.

Ook in de zorg en welzijn ligt dat percentage met 11,4 procent ongeveer op het landelijke gemiddelde.

Tegelijkertijd maakt bijna de helft van de zelfstandig ondernemers zich zorgen over de toekomst van het bedrijf en ervaart ongeveer 40 procent het voldoen aan en bijhouden van wetgeving als belastend of zeer belastend.

Deze cijfers zijn relevant voor de politieke discussie.

Want in hoeverre wordt bij de ontwikkeling van wetgeving rekening gehouden met de uitgesproken wensen van de zelfstandig ondernemer zelf?

Moet de overheid mensen beschermen tegen een werkvorm waarvoor zij bewust kiezen? Of moet de overheid juist de voorwaarden scheppen waaronder zij die keuze verantwoord kunnen maken?

8. Waarom moet iemand in loondienst als beide partijen dat niet willen?

Dit is misschien wel de meest fundamentele vraag in het hele dossier.

Stel dat een zelfstandig ondernemer en een opdrachtgever met elkaar overeenkomen:

- welke werkzaamheden worden uitgevoerd;
- tegen welk tarief;
- gedurende welke periode;
- onder welke voorwaarden;
- welke verantwoordelijkheden en risico's beide partijen dragen.

Beide partijen zijn tevreden met deze afspraken. Geen van beide partijen wil een dienstverband aangaan.

Waarom kan de overheid dan toch bepalen dat er sprake is van een arbeidsovereenkomst?

Een arbeidsrecht met wortels in 1907

De Nederlandse wetgeving rond de arbeidsovereenkomst vindt haar oorsprong in 1907. Hoewel het arbeidsrecht sindsdien ingrijpend is gemoderniseerd, is de klassieke verhouding tussen werkgever en werknemer nog altijd een belangrijk uitgangspunt.

Artikel 7:610 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt in essentie dat sprake is van een arbeidsovereenkomst wanneer iemand tegen betaling gedurende zekere tijd arbeid verricht in dienst van een ander.

Arbeid, loon en gezag zijn daarin centrale elementen.

Op 6 november 2020 bepaalde de Hoge Raad expliciet dat de gezamenlijke bedoeling om wel of geen arbeidsovereenkomst aan te gaan niet doorslaggevend is voor de juridische kwalificatie van de arbeidsrelatie. De overeengekomen rechten en verplichtingen en de feitelijke omstandigheden zijn bepalend.

Daarmee kunnen twee partijen die uitdrukkelijk niet voor een dienstverband kiezen, juridisch toch als werkgever en werknemer worden aangemerkt.

Welk doel dient dat?

De overheid heeft daarvoor verschillende argumenten. Die verdienen een serieuze behandeling.

Doel van de overheid	Achterliggende gedachte
Bescherming van werkenden	Voorkomen dat mensen tegen hun wil werknemersrechten verliezen.
Sociale zekerheid	Zorgen voor bescherming bij ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.
Belasting- en premieafdracht	Voorkomen dat verplichte afdrachten worden ontweken.
Eerlijke concurrentie	Voorkomen dat ondernemingen concurreren door arbeidsrechtelijke verplichtingen te ontlopen.
Collectieve solidariteit	Het betaalbaar houden van sociale voorzieningen.

Dit zijn op zichzelf legitieme maatschappelijke doelstellingen.

Maar de vraag is of het beoordelen van iedere afzonderlijke arbeidsrelatie daarvoor het juiste, meest effectieve en minst belastende instrument is.

Zijn deze maatschappelijke doelen ook te bereiken zonder mensen die bewust en verantwoord ondernemen in de richting van een dienstverband te duwen?

Wanneer het antwoord daarop ja is, ontstaat ruimte voor een fundamenteel ander systeem.

9. Is het een fiscaal probleem dat we arbeidsrechtelijk proberen op te lossen?

Een belangrijk argument in de discussie is het financiële verschil tussen zelfstandig ondernemers en werknemers.

Opvallend is dat de overheid lange tijd het zelfstandig ondernemerschap fiscaal heeft gestimuleerd en vervolgens maatregelen is gaan treffen om de verschillen tussen werknemers en zelfstandigen te verkleinen.

De afbouw van de zelfstandigenaftrek illustreert dit.

Afbouw zelfstandigenaftrek

Jaar	Zelfstandigenaftrek
2022	€ 6.310
2023	€ 5.030
2024	€ 3.750
2025	€ 2.470
2026	€ 1.200
2027	€ 900

–86% Van 2022 tot 2027 volgens het geldende afbouwpad

Daarnaast heeft een zelfstandig ondernemer andere financiële verantwoordelijkheden dan een werknemer. Hij moet doorgaans zelf voorzieningen treffen voor ziekte, arbeidsongeschiktheid, vakantie, pensioen, scholing en perioden zonder opdrachten.

In maart 2026 is het wetsvoorstel voor een basisverzekering tegen arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen ingediend bij de Tweede Kamer. Daarmee wordt inmiddels ook langs een andere weg gewerkt aan sociale bescherming.

Het argument dat iemand uitsluitend in loondienst voldoende beschermd kan worden, verdient daarom heroverweging.

Als het probleem bestaat uit onvoldoende sociale zekerheid, organiseer dan sociale zekerheid.

Als het probleem bestaat uit ongelijke fiscale behandeling, kijk dan naar de fiscale behandeling.

Als het probleem bestaat uit onvoldoende tarieven, kijk dan naar de tarieven.

Waarom zouden al deze vraagstukken opgelost moeten worden door voortdurend te beoordelen of iemand werknemer is?

10. De nieuwe Zelfstandigenwet: opnieuw dezelfde valkuil?

Op 6 maart 2026 maakte het kabinet bekend het verduidelijkingsdeel van de Wet VBAR te schrappen.

Op 1 oktober 2026 ging vervolgens de nieuwe Zelfstandigenwet in internetconsultatie. De beoogde invoeringsdatum is 1 januari 2028.

Minister Thierry Aartsen erkende daarbij dat zelfstandigen en opdrachtgevers al jarenlang te maken hebben met onzekerheid en onnodige terughoudendheid.

De introductie van een zelfstandigentoets is een belangrijke stap in de goede richting. Voor het eerst binnen dit nieuwe voorstel krijgt het ondernemerschap van de persoon nadrukkelijk een eigen toets.

Maar het wetsvoorstel bevat twee toetsen.

Voorgestelde Zelfstandigenwet 2026

Toets 1 – Zelfstandigentoets

Ondernemerschap, administratie, opdrachtgevers en voorzieningen tegen risico's.

Toets 2 – Werkrelatietoets

Gezamenlijke bedoeling, vrijheid van uitvoering, werktijden, locatie en ondernemersrisico binnen de specifieke opdracht.

Zekerheid bij voldoen aan beide toetsen.

Wie niet aan beide toetsen voldoet, valt terug op het bestaande juridische beoordelingskader.

Daarmee blijft de beoordeling van de individuele arbeidsrelatie bestaan.

Een ondernemer kan dus aan de voorwaarden voor zelfstandig ondernemerschap voldoen, maar vervolgens bij een specifieke opdracht alsnog buiten de beoogde zekerheid vallen.

De bestaande problematiek wordt daarmee mogelijk verminderd, maar niet principieel weggenomen.

Ook deze wet moet daarom worden getoetst aan de vraag of zij daadwerkelijk de onzekerheid bij ondernemers en opdrachtgevers wegneemt.

11. ZO Nederland stelt een fundamenteel andere benadering voor

ZO Nederland wil niet opnieuw proberen de beoordeling van arbeidsrelaties ingewikkelder, nauwkeuriger of fijnmaziger te maken.

ZO Nederland wil het uitgangspunt veranderen.

Niet langer de arbeidsrelatie als vertrekpunt nemen, maar de persoon die bewust kiest voor zelfstandig ondernemerschap.

Toets de ondernemer. Niet de arbeidsrelatie.

Het uitgangspunt is eenvoudig. Wie aantoonbaar zelfstandig ondernemer is, bewust kiest voor deze werkvorm en de daarbij behorende verantwoordelijkheden draagt, moet in beginsel vanuit die erkende status kunnen werken.

Een eenvoudige, eventueel periodieke ondernemerstoets biedt daarvoor het fundament.

Vrijheid – ZO wil ik werken!

Iedereen moet bewust kunnen kiezen voor zelfstandig ondernemerschap.

Verantwoordelijkheid – ZO geregeld!

Een zelfstandig ondernemer draagt de verantwoordelijkheden die bij ondernemerschap horen en toont dat aan met een eenvoudige ondernemerstoets.

Solidariteit – ZO doen we het samen!

Zelfstandigen, opdrachtgevers en de samenleving dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor een duurzaam en sociaal verantwoord ondernemersklimaat.

Bescherming van mensen die niet vrijwillig ondernemen, moet uiteraard gewaarborgd blijven. Ook het Europese arbeidsrecht stelt grenzen aan de mogelijkheid om uitsluitend op basis van een gekozen ondernemersstatus werknemersrechten uit te sluiten. Daarvoor is een zorgvuldige juridische uitwerking nodig.

Maar bescherming moet gericht zijn op mensen die bescherming nodig hebben. Zij mag geen algemene blokkade vormen voor mensen die bewust, professioneel en verantwoord voor ondernemerschap kiezen.

12. Het is tijd om de vraag om te draaien

Na 25 jaar VAR, DBA, commissies, modelovereenkomsten, webmodules, wetsvoorstellen en miljoenen aan geraamde uitvoeringskosten, moeten we ons afvragen of we nog steeds bezig zijn het juiste probleem op te lossen.

Waarom moet een verpleegkundige met twintig jaar ervaring bij iedere opdrachtgever opnieuw onderwerp zijn van een beoordeling van de arbeidsrelatie?

Waarom moet een zelfstandig ICT-specialist vrezen dat een langdurige opdracht zijn zelfstandigheid ter discussie stelt?

Waarom moet een opdrachtgever terughoudend zijn om een vakbekwame ondernemer in te huren, uitsluitend vanwege het risico dat de overheid achteraf anders oordeelt over de samenwerking?

Waarom zou de overheid een dienstverband moeten vaststellen wanneer twee partijen bewust en verantwoord voor een andere samenwerkingsvorm kiezen?

Nederland heeft behoefte aan ondernemerschap, aan vakmanschap, aan flexibiliteit en aan mensen die verantwoordelijkheid durven nemen.

Zelfstandig ondernemerschap zou geen probleem moeten zijn waarvoor voortdurend nieuwe regelgeving bedacht moet worden.

Het zou een volwaardige, erkende werkvorm moeten zijn.

Niet telkens opnieuw bewijzen dat je geen werknemer bent. Maar aantonen dat je ondernemer bent.

Daarom roept ZO Nederland de politiek op tot een fundamentele verandering.

Erken de ondernemer. Stop de voortdurende beoordeling van arbeidsrelaties.

Teken de petitie.

ZO eenvoudig kan het zijn!

Verantwoording van het onderzoek

Voor dit achtergrondartikel heb ik zoveel mogelijk gebruikgemaakt van primaire bronnen. De belangrijkste documenten zijn:

Bron	Publicatie
Eerste Kamer, 2015	Memorie van antwoord Wet DBA – inclusief kostenramingen
Tweede Kamer, 2016	Tweede voortgangsrapportage Wet DBA
Algemene Rekenkamer, 2022	Onderzoek naar de handhaving door de Belastingdienst
Tweede Kamer, 2025	Kamervragen Voorjaarsnota – economische gevolgen
Tweede Kamer, 2025	Memorie van toelichting VBAR – kosten en regeldruk
Tweede Kamer, 2025	Voortgangsbrief zelfstandig ondernemerschap
CBS en TNO, 2025	Voorkeur zelfstandigen voor ondernemerschap of loondienst
CBS, 2026	Aantal zelfstandigen in 2025 gedaald met 62.000
Overheid, 2026	Internetconsultatie Zelfstandigenwet

Mijn belangrijkste onderzoeksbevinding voor ZO Nederland: de maatschappelijke onrust is niet alleen een ervaring van zelfstandig ondernemers. Zij wordt al sinds 2016 door de overheid zelf erkend, is door de Algemene Rekenkamer beschreven en wordt inmiddels ondersteund door cijfers van het CBS.

Wat ik niet betrouwbaar heb kunnen achterhalen, is een actuele, integrale financiële eindafrekening van alle inspanningen sinds 2001, inclusief de daadwerkelijk gerealiseerde netto belastingopbrengsten na hervatting van de handhaving. Ik heb daarom bewust geen speculatief totaalbedrag opgenomen.

Dat lijkt mij overigens een uitstekende aanleiding voor nieuwe Kamervragen. Na een kwart eeuw beleid mag de politiek ook verantwoording afleggen over de doelmatigheid en proportionaliteit ervan.